

BYGG

FAKTA

En drøss med lovbrudd

side 12

Mer oversiktig på månen

side 22

65 milliarder til Aukra

side 62

**STEDSAKTIVISTEN
INNTAR NYE BYER**

side 8

– Jeg kommer ikke til å gi meg på tørre møkka for steder med særpreg, forsikrer Erling Okkenhaug. Listen over nye angrepspunkter er klar.

Stedsaktivistens nye mål

Stedsutviklingens refsegeneral nr. 1, Erling Okkenhaug, sirkler inn flere steder. Kampen mot ufølsomme utbyggere og apatiske folkevalgte fortsetter.

TEKST OG FOTO: GEIR HASLE

“Mantraet over alt er at «noe må skje», helt ukritisk til hva dette «noe» er”

Hvilke byer og steder vil få merke Okkenhaugs vrede videre framover? I prinsippet alle med eget postnummer, opplyser han, og sier dermed noe om hvor utbredt han mener byutviklingsproblemet er. På Winsents 74 minutter lange TV-dokumentar, «Sørlandsrefseren», på NRK 1 tidligere i år ga et kjærkomment ras av henvendelser og reaksjoner fra land og strand.

«Hotspots»

Men selv Okkenhaugs arbeidskapasitet har sine begrensninger, og viser til en mindre «hotspot-liste», som kan være truende nok. Blant byer og steder som

ikke vil få fred framover finner vi Grimstad, Arendal, Søgne, Lillesand, Os, Harstad, Levanger, Moss, Fredrikstad, Tønsberg, Kragerø og Tjøme.

– Mantraet over alt er at «noe må skje», helt ukritisk til hva dette «noe» er. Men jeg kommer ikke til å gi meg på tørre møkka for steder med særpreg, forsikrer Okkenhaug.

– Utbyggere, arkitekter og entreprenører har bukta og begge endene, og bakromspolitikken går på demokratiet løs. Mekten trives i lukkede rom. Det er hovedproblemet. Og om det ikke er så mye direkte korrupsjon, er det i alle fall flust med ugilde forbindelser.

Til entreprenørbedriftene har Okkenhaug følgende hovedmelding: Bli bedre rådgivere, og kombiner rasjonelt byggeri med variasjon!

– Da blir prosjektet mer verdt, for dem og for alle. Og til arkitektene: Hold opp å være utbyggenes nyttige idioter!

Byavvikling

Den brysomme Erling Okkenhaug har ikke alltid vært

den som har stukket kjepper i hjulene for makteliten. På midten av 1980-tallet var han reklamemann for utbyggerne på Vaterland og Grønland i Oslo, og bidro dermed svært aktivt med å «selge» Galleri Oslo til handelsstanden og Oslos innbyggere. «400 meter opplevelser» var slagord fra Okkenhaugs reklamepenn.

– Den beste setningen vant, helt uavhengig av hva vi solgte, forteller Okkenhaug om denne delen av karrieren.

– Pengene styrte alt, også byutviklingen, og det kunne jeg etterhvert ikke finne meg i. Galleri Oslo ble et omstridt prosjekt innholdsmessig og ikke minst arkitektonisk, med sin horisontale skyskraperform over 400 meter gjennom deler av Oslo sentrum.

– Dette er ikke byutvikling, men byavvikling!

Etter Galleri Oslo har Okkenhaug viet sitt liv til å få byutviklerne til å respektere de opprinnelige stedsmiljøene og inkludere lokalbefolkningen i prosessene.

Ungdomsforelskelse

– Variasjonen vi finner i historiske byer erstattes av banaliserte forflatninger med preg av drabantbyer. Når jeg går i en by ønsker jeg å bli overrasket hver gang, oppleve noe nytt jeg ikke fikk med meg forrige gang. Og ikke minst ha både offentlige og private byrom og atmosfærer, slik at folk kan trives over tid.

Humanøkologen Okkenhaug har kalt den lille organisasjonen sin Allgrønn. Han er opptatt av at et sted skal

kjennes godt for folk som bor der og de som kommer på besøk.

– Hver sommer jeg kommer til Risør med bil eller ferje, er det som om ungdomsforelskelsen automatisk slår inn. Jeg blir yr i kroppen og varm om hjertet over at en norsk by har kunnet holde på spenningen og variasjonen gjennom mine 50 år her. Og så må jeg bare vandre gatelangs og snakke med folk om hvilken fantastisk by de har.

– Vekteren i Risør har skjønt denne verdien lenge. Hvert år tar han turistene med seg rundt og beretter om forhistorien til mange av husene, på en humoristisk selvhøvdende måte. Han smatter på byens fortreffelighet til det ikke er lepper igjen. Og det burde flere gjøre.

Høyere enn naboen

Okkenhaug ønsker dit pepper'n gror alle som drømmer om å eksportere Aker Brygge til andre steder i landet.

– Grammatikken i en by som Risør er enkel å forstå, fordi ingen hus dominerer over andre. Alle føyer seg inn og utnytter det skålformede terrenget på en fremragende måte. Selvfølgelig bortsett fra symbolbygg, som kirke og branntårn. Noe av problemet i dag er at mange ønsker sitt eget symbolbygg som rager høyere enn naboen.

– Men må man bygge så stort og selvhøvdende, fordi man er så liten?

«Mye verre her!»

Etter dokumentaren på NRK1 har byutviklingsrefseren vært på norgesturné til 25 byer med filmvisning og påfølgende lokal byutviklingsdebatt. Fra Tromsø i nord til Kristiansand i sør.

– Det som har vært veldig påfallende når politikerne etter visningen sier at «sånn som i filmen er det i hvert fall ikke her». Hvorpå engasjerte innbyggere i salen repliserer «å, joda, det er mye verre her!».

Utbyggere i de mange panelene har fokusert på at dyre tomter og lange politiske prosesser presser opp både priser og utnyttelsesgrad. «Vi må tjene penger for å kunne realisere et prosjekt», sier flere. Og kommunene har for få kyndige folk til å styre prosessene selv.

Okkenhaug mener han hører mye sludder, men har notert seg i alle fall én god analyse fra utbyggerhold: «Jeg både har og skal ha skitt på vingene som utvikler og utbygger, men de kan ikke være så svarte at jeg ikke kan se folk i øynene». ■

Ufølsomme omgivelser

Erling Okkenhaug leder Allgrønn, et forum for humanøkologi, et nettverk med interesse for sammenhengene mellom mennesker og deres naturlige, sosiale og skapte omgivelser. På hjemmesiden allgrønn.no leser vi: «Den ufølsomme utviklingen av våre omgivelser skyldes ikke bare ønsket om kortsiktig gevinst for noen få. Den viser en fundamental feil holdning til menneskers virkelige behov. I 2013 ble det iverksatt flere aktiviteter for å sikre stedskvaliteter over hele landet. Første by ut var Risør.»

“Variasjonen vi finner i historiske byer erstattes av banaliserte forflatninger med preg av drabantbyer. Når jeg går i en by ønsker jeg å bli overrasket hver gang, oppleve noe nytt jeg ikke fikk med meg forrige gang”